

ปัญญาชน บนเส้นด้าย

เจาะชีวิต “เกย์อ” ตอน กรือเซะหลอกหลอน	5
ร่องรอยความย้อนแย้งสันติภาพปัตตานี ตอนที่ 1	10
ถอดกิจกรรมนักศึกษาภายใต้กฎอัยการศึกที่ชายแดนใต้ (10 ปีที่ผ่านมา)	17
ตรัง-ปัตตานี ตอน ความรักซ่อนประชาธิปไตย	22
บนสมทนา : ปัญ (หา) ญาชนนักศึกษาในรั้วปัตตานี	28

Patani Forum Team : บรรณาธิการ ปรัชญา โต๊ะอิแม *กองบรรณาธิการ* ตอน ปาทาน, เอกรินทร์ ส่วนศิริ, อับดุลเลาะห์ หมัดอาด้า, นูรีมะห์ ปือราเฮง, อาอิซ๊ะ กายแก้ว *ออกแบบและจัดรูปเล่ม* Carbon-Black

ติดต่อ Patani Forum

112/21 หมู่ 5 ถนนหนองจิก ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี 94000

Email Address : editor.pataniforum@gmail.com

Web Site Address : www.pataniforum.com

Facebook : http://www.facebook.com/pataniforum

บทบรรณาธิการ

ปัญญาชนบนเส้นด้าย

พื้นที่ปาตานี/ชายแดนใต้ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายนนี้ร้อนระอุมาก ร้อนเพราะอากาศร้อนและร้อนเพราะความเดือดร้อนถ่วนหน้า “สำหรับคนรากหญ้า” ราคายางตกต่ำสุดในรอบสิบปี ช้างหักกีโลหนึ่งร้อยบาท “สำหรับชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกินของตนเอง” แคร่รับจ้างกรีดยางและหารค่ายางจากเจ้าของสวนยางแล้ว ราคาเท่านี้ไม่พอยูไม่พอกินได้หรอก

“สำหรับคนทั่วไป” พื้นที่นี้ยังห่างไกลจากคำว่า “ซื้อแถม” หรือ “สงบ” ไม่ว่าจะสงบใจหรือสงบบลอดภัยจากความรุนแรง

“สำหรับนักศึกษา” แล้วพวกเขากำลังเจอโจทย์ท้าทายตนเองหลายด้าน ท่ามกลางกระแสทุนนิยมที่เชี่ยวกราก แพลตฟอร์มและความทันสมัย พวกเขารู้ว่าเงินสนับสนุนจากทางบ้านมาไม่ทันความต้องการ ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยทำอะไรอะไรไม่เป็นไปดังใจวัยรุ่นนัก

และ “สำหรับนักกิจกรรม” พวกเขา กำลังตั้งคำถามกับ วิธีของกิจกรรมนักศึกษาที่เป็นอยู่ คำว่า “ปัญญาชนบนเส้นด้าย” ของนักศึกษาสโมสรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีก็เกิดขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาของการบังคับ “ชั่วโมงกิจกรรม” เมื่อกิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งที่ถูกบังคับ จิตสำนึกสาธารณะและจิตวิญญาณของนักกิจกรรมมีอยู่จริงหรือไม่ และหากมีก็คงเบาบางดังเส้นด้าย

นอกเหนือไปจากสภาพเศรษฐกิจและระบบการศึกษา สถานการณ์ความไม่มั่นคงในพื้นที่ได้กดดันนักกิจกรรมรุ่นใหม่ ความผิดพลาดในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุ่งยางแดง การจับกุมนักศึกษามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ตลอดจนการคุกคามสิทธิของนักกิจกรรมที่มีอย่างต่อเนื่องได้ทำให้ปัญญาชนเหล่านี้ตกอยู่ภายใต้ความกดดันและเผชิญภาวะเปราะบางไม่มั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

คำถามคือ “เมื่อค่ายบางๆ ขาดลงจะเป็นเช่นไร”

คนหนุ่มสาว คือ จิตวิญญาณใหม่ ขบถ และนักสู้เพื่อสังคมใหม่ ประวัติศาสตร์ พัฒนาการทางสังคมเป็นมาเช่นนี้ตลอด

มีแต่สังคมที่ตายแล้วเท่านั้นละ ที่คนรุ่นใหม่จะเชื่องและในบางสังคมเมื่อนักרבดำเนินการต่อสู้บนดินไม่ได้ เขาก็จะเล็ดรอดใช้เส้นทางอื่น เราเคยเรียนรู้เรื่องนี้มาแล้วในเหตุการณ์ตุลาฯ

“ตอนนี้เราอาจจะต้องรอว่า ค่ายบางๆ นี้จะขาดสักเมื่อไรกัน”

โดยอสม่า มังกรชัย

ปัญญาชนแบบเร้นด้าย

เจาะชีวิต “เหยื่อ”

ตอน กรือเซะหลอกหลอน

โดย ตูแวนดาเนีย ตูแวนแพง

สำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรงอาทิเช่นการซ้อมทรมาน บังคับประชาชนให้ยอมรับสารภาพตามข้อสงสัยหรือข้อกล่าวหาของเจ้าหน้าที่รัฐ การบังคับให้สูญหาย (อุ้มหาย) การควบคุมตัวโดยมิชอบเพราะขาดพยานหลักฐานชัดเจน การถูกปิดล้อมตรวจ

ค้นเพื่อทำการไล่ล่าปราบปรามผู้ต้องสงสัยว่าน่าจะเกี่ยวข้องพันกับเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ เป็นต้น คงมีความยากพอสมควรที่จะเข้าใจความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ความรู้สึกของผู้ถูกกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในพื้นที่ปาตานี/ชายแดนภาคใต้ นั้นมีอยู่จริง

และมีเป็นจำนวนมากด้วยซ้ำไป ขึ้นอยู่กับว่าจะเป็นที่รับรู้ของสังคมสาธารณะหรือไม่แค่นั้นเอง ดังกรณีของครอบครัวหนึ่งอาศัยอยู่ใกล้ๆตัวเมืองของอำเภอยะหา จังหวัดยะลา ที่หนึ่งในสมาชิกของครอบครัวนี้ได้เสียชีวิตจากเหตุการณ์กรือเซะนองเลือดเมื่อ 28 เมษายน 2547

ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติการตามยุทธการปิดล้อมตรวจค้นไล่ล่าผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวพันกับการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างร้ายแรงครอบครัวหนึ่ง ซึ่งควรเป็นกรณีศึกษาแก่สังคมสาธารณะรวมถึงภาครัฐด้วยเพื่อป้องกันการเพิ่มเงื่อนไขความขัดแย้งด้วยความเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐเพียงแค่ว่าทำนอง “น้ำผึ้งเพียงหยดเดียว” ต่อไปนี้เป็นบทสัมภาษณ์ของผู้ได้รับผลกระทบซึ่งผู้เขียนขอสงวนชื่อและนามสกุลไว้เพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองแหล่งข่าวจากการคุกคามที่อาจเกิดขึ้นได้

- **ความรู้สึก และชีวิตภายหลังจากสูญเสียลูกชายในเหตุการณ์กรือเซะ ปี 47 เป็นอย่างไรบ้าง**

ไม่มีคำจะบรรยาย เพราะลูกเรียบร้อยมาก ไม่เคยเกรง บุหรีก็ไม่สูบ ตะปูตบและเรียนหนังสืออย่างเดียว จากวันนั้นถึงวันนี้ครอบครัวก็ยังตกเป็นเป้าความสงสัยของเจ้าหน้าที่อยู่

“ลูกชายกะ มีทะเบียนบ้านอยู่ในเมืองยะลาซึ่งเป็นบ้านพี่ชายเพราะว่าย้ายไปเพื่อเล่นฟุตบอลของจังหวัด หลังจากลูกเสียชีวิตเจ้าหน้าที่ก็ไปหาที่บ้านพี่ชายบ้างบางครั้งบางครั้ง ครบครวของพี่ชายก็ตื่นตระหนกตกใจเพราะอยู่ดีๆก็มีเจ้าหน้าที่ทหารมาหาเป็นหลายสิบนาย หลายคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันก็เริ่มเหินห่าง เขาอาจจะกลัวก็ได้ เพราะเราเป็นแม่ของหนึ่งในผู้ที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์กรือเซะ

ต่อมาเมื่อปี 2554 คณะรัฐมนตรีสมัยนั้นก็มติดจะเยียวยาครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์กรือเซะและเหตุการณ์ที่เกิดในวันเวลาเดียวกันแต่คนละพื้นที่ เหตุการณ์ละ 7.5 ล้านบาท แต่ของกะเขาให้ 4 ล้านบาท เขาให้เหตุผลว่าคน

ที่เสียชีวิตในเหตุการณ์กรือเซะเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 ไม่เข้าข่ายคุณสมบัติที่จะได้รับเงินเยียวยา 7.5 ล้านบาท เพราะเหตุการณ์กรือเซะเป็นการต่อสู้ปะทะกันกับเจ้าหน้าที่ กะก็ไม่พอใจรู้สึกเหมือนถูกเลือกปฏิบัติสองมาตรฐานยังไม่รู้

ก็เลยหารือกับครอบครัวอื่นๆ ที่สูญเสียสมาชิกครอบครัวในเหตุการณ์กรือเซะเหมือนกัน ตกลงได้ข้อสรุปจากอีก 6 ครอบครัวว่าจะต้องมีการเรียกร้องความเป็นธรรม ก็เลยได้เขียนจดหมายเปิดผนึกและได้ไปอ่านกันที่มัสยิดกรือเซะและได้ขึ้นไปยื่นจดหมายเปิดผนึกที่กองทัพบกกรุงเทพฯ แต่สุดท้ายเรื่องก็เงียบ

- **เรื่องราวเป็นมาอย่างไร ถึงเริ่มไปร้องเรียนต่อองค์กรทำงานด้านสิทธิในพื้นที่ ?**

คือประมาณต้นปีที่แล้วปี 2557 เขามาแบบเหมือนจะมาสู้รบกันที่บ้านของกะเลย รดถึงก็มาด้วย เจ้าหน้าที่ทหารประมาณ 100 คนได้ แล้วเขามาปิดล้อมบ้านกะตอนกลางคืนจำได้ว่าประมาณ 1 ทุ่มได้ แต่เขาเริ่มเจรจากับ

กะก็พุงนี้เข้าแล้วประมาณ 8 โมงเช้า เขาก็บอกว่าเขามาจากวังพญา ที่มาก็เพราะตามหาคนแปลกหน้า 2 คนหนีเข้ามาทางนี้ แล้วเขาก็ขอเข้าไปตรวจค้นภายในบ้าน ด้วยความตกใจมากและไม่รู้ว่าจะมีสิทธิที่จะห้ามไม่ให้เขาเข้ามาในบ้านได้หรือไม่ เลยปล่อยให้เขาเข้ามาในบ้านทำการตรวจค้นทุกซอกทุกมุมภายในบ้าน ไม่เว้นแม้กระทั่งบนฝ้าเพดานบ้าน จำได้ว่าทางเจ้าหน้าที่ที่ขึ้นมาบนบ้านตอนนั้นประมาณ 10 คนได้ แต่สุดท้ายก็ไม่เจออะไร

- **เจ้าหน้าที่ชี้แจงว่าอย่างไร**

ต่อจากนั้นกะก็ขอให้ทางเจ้าหน้าที่ช่วยชี้แจงสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดของชาวบ้าน ทางเจ้าหน้าที่ก็ดำเนินการตามที่กะขอ แต่สิ่งที่คาดไม่ถึงมันก็เกิดขึ้นจนได้คือลูกสาวกะตอนนั้นอายุ 16 ปี หลังจากเจ้าหน้าที่กลับไปลูกกะต้องอยู่ในสภาพเห็นคนแปลกหน้าและได้ยินเสียงดังไม่ได้เลย เป็นอันต้องตกใจและกระโดดเข้ากอดกะแน่นตลอด โดยเฉพาะเวลากลางคืน เข้าห้องน้ำก็ต้องเข้าไปกับกะ ลูกกะตกอยู่ในสภาพแบบ

นี้เป็นเวลา 5 เดือนกว่าจะหายเป็นปกติ ครั้งที่ 2 ล่าสุดเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558 ที่ผ่านมา เวลาประมาณ 11.00น. ช่วงนั้นกะไม่อยู่บ้าน มีลูกสาวก๊ะกับน้องสะใภ้ก๊ะกันสองคน ลูกสาวก๊ะอายุ 17 ปี และน้องสะใภ้ก๊ะอายุ 30 ปี ครั้งนั้นก็มาปิด ล้อมและเข้าตรวจค้นบ้านก๊ะเหมือนครั้งแรก มากันเป็นร้อย สุดท้ายก็ไม่เจออะไร ที่ผิดกฎหมายหรือคนร้ายแต่อย่างใด

- เหตุการณ์ครั้งนี้เจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่าอย่างไร ?

ครั้งนี้ทางเจ้าหน้าที่ก็ให้เหตุผลเหมือนเดิมว่า ได้รับแจ้งว่ามีคนแปลกวิ่งเข้ามาในบ้านก๊ะ ลูกสาวก๊ะจากสภาพจิตใจที่เป็นปกติแล้วก็กลายเป็นอาการเหมือนเกิดขึ้น ช่วงแรกๆกลับมาใหม่คือได้ยินเสียงดังไม่ได้ ตกใจง่ายมาก ไปไหนมาไหนก็ต้องไปด้วยกันตลอด ห่างกันไม่ได้เลย พอตกกลางคืนต้องกอดแถมตลอดไม่ئنแจะนอน ไม่หลับกระสือกระสนมาก

- มีอะไรบ้างจะเสนอแนะต่อทางเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบหรือไม่ ? อย่างไร ?

ขอความกรุณาทางเจ้าหน้าที่เวลาจะมาให้บอกล่วงหน้าได้หรือไม่ จะได้เอาคนที่ขี้หว้อหรือมีโรคประจำตัวออกไปอยู่ที่อื่น” ถ้าลูกสาวก๊ะเป็นโรคหัวใจ คงไม่ต้องหัวใจวายตายหรือ แล้วใครจะรับผิดชอบ อย่างมากเจ้าหน้าที่ก็เยียวยา ด้วยเงิน ลงโทษทางอาญากับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้ ทำเหมือนกับเราเป็นผู้ออกการร้ายที่มีอาวุธครบมือ”

- คิดว่าน่าจะเป็นวิธีการทำงานของทางเจ้าหน้าที่หรือไม่ ที่ไม่บอกให้รู้ล่วงหน้า เพื่อป้องกันไม่ให้คนร้ายโหดตัวได้ทัน ?

ถ้ามีคนร้ายจริงก๊ะก็ไม่ว่าอะไรแต่มาครั้งแรกก็ไม่เจอใคร มาครั้งที่สองก็น่าจะตรวจสอบข้อมูลข่าวกรองให้แม่นยำเสียก่อนอย่าเอาแต่จะปิดล้อม จะจับกุม อย่างเดียวต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติการด้วย คิดว่าหลังจากนี้เจ้าหน้าที่จะมาอีก มาแน่นอนเพราะไม่กี่วันมานี้เห็นชาวบ้านคุยกันว่า มีเจ้าหน้าที่เที่ยวมาถาม

ชื่ออะไรอยู่

- คิดว่าอะไรคือเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้เจ้าหน้าที่มาปิดล้อมตรวจค้นบ้านตั้งสองครั้ง ?

ไม่รู้สินะ แต่เหมือนกับว่าทางเจ้าหน้าที่เขามองก๊าะเป็นโจรหรือเป็นผู้ต่อต้านรัฐเหมือนกับลูกชายก๊าะซึ่งเสียชีวิตเมื่อ 28 เมษายน 2547 ที่ มัสยิดกรือเซะ เขาอาจจะเหมารวมว่าลูกเป็นอย่างไร แม้มักเป็นอย่างนั้น นี่ขนาดก๊าะเป็นข้าราชการเป็นครูบรรจุสอนอยู่โรงเรียนของรัฐนะ น้องชายก๊าะก็เป็นผู้

ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และที่ตลกร้ายก็คือพ่อของลูกชายก๊าะเป็นเจ้าหน้าที่ทหารด้วย แต่ช่วงที่เกิดเหตุการณ์กรือเซะนั้นก๊าะได้แยกทางกับเขาแล้ว ถ้าเป็นชาวบ้านธรรมดาทั่วไปคงต้องเจอหนักกว่าก๊าะหลายเท่าแน่

และนี่คือเสียงจาก "เหยื่อความมั่นคง" อีกคนที่ไม่เคยเป็นเรื่องและยังคงหลอกหลอนจนถึงวันนี้...

ร່องรอยความย้อนแย้งสันติภาพปาตานี ตอนที่ 1

โดย อนวัช จันทรหงษ์ นักศึกษาสหกิจศึกษาปาตานี ฟอรัม

ตลอดระยะเวลา 11 ปี ไฟใต้ นับจากปี 47 เป็นต้นมา ประเด็นที่ได้รับความสนใจของสาธารณะมากที่สุดคงหนีไม่พ้นเรื่องสถานการณ์ความรุนแรง และความเป็นธรรมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในห้วง 2-3 ปีให้หลังมานี้ประเด็นที่ได้รับความสนใจเป็นนื่องใหม่มาแรง คือเรื่องของการเจรจาสันติภาพปาตานี ยิ่งภายใต้รัฐบาลชุดใหม่ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากสถานการณ์ไม่ปกติ ทำให้มีโจทย์มากมาย ต้อง“ปวดหมอง” ต่อเนื่องจากคณะรัฐบาลชุดที่ผ่านมา ล่าสุดต้นปี 58 การขับเคลื่อนการเจรจาสันติภาพกลายเป็นเรื่องตลกหกเก้าจากท้องทุ่งชุมชนปาตานีถูกแทนที่ด้วยการพูดคุยเพื่อสันติสุข

“สันติสุข” ต่างจาก “สันติภาพ” อย่างไร เหตุใดจึงต้องเปลี่ยน แล้วมีผลต่อนัยยะทางการเมืองอย่างไร อีกทั้งสถานการณ์ความรุนแรง ที่ยังชอนบาดแผลความไม่เป็นธรรมในพื้นที่ อยู่ตรงไหนในสนามกระบวนการสันติภาพ หรือ สันติสุข

ทั้งนี้ปาดานิ ฟอรัม พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการ “ตื่นรู้” จึงชวนพลเมือง
ตื่นตัวเสวนาในหัวข้อ “สันติสุข ยุติธรรม
ความรุนแรง” สถานการณ์ย้อนแย้ง
สันติภาพปาดานิ โดยมีวิทยากรชวน
คุยทั้งนักถกเถียงในพื้นที่ นักสิทธิ นัก
กฎหมาย และนักวิชาการ

ตูแวนานียา ตูแวนแมง จาก
สำนักปาดานิรายาเพื่อสันติภาพและ
การพัฒนา (LEMPAR) นักกิจกรรม
ทางสังคมในพื้นที่ปาดานิ ได้ตั้งข้อ
สังเกตว่า การเปลี่ยนจากกระบวนการ
สันติภาพเป็นสันติสุขของรัฐบาลปัจจุบัน
มีสาเหตุมาจากความผิดพลาดของฝ่าย
ความมั่นคงในการประเมินศักยภาพ
ของขบวนการ BRN ที่ดำเนินไปในการ
เจรจาสันติภาพที่ผ่านมา ที่มีการยอมรับ
สถานะภาพของขบวนการว่าเป็นกลุ่ม
ต่อสู้เพื่อเอกราช แต่หลังจากที่ ฮัสซัน
ตอยิบ แถลงการณ์ผ่าน YouTube โดย
มีเงื่อนไข 5 ข้อ ตอบโต้การนำเสนอ
ของรัฐบาลไทยผ่านสื่อกระแสหลักว่า BRN
ยอมรับการพูดคุยภายใต้รัฐธรรมนูญ
ทำให้ฝ่ายความมั่นคงต้องประเมิน
BRN ใหม่ จึงทำให้รัฐบาลทหารชุด
ปัจจุบันตัดสินใจปรับลดระดับจากการ

เจรจาสันติภาพเป็นการพูดคุยสันติสุข
ซึ่งเป็นการลดระดับของการเจรจาและ
ของขบวนการไปในตัว

“การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
อาจทำให้การขับเคลื่อนกระบวนการ
สันติภาพไม่ราบรื่น เนื่องจากทิศทางการ
พูดคุยไม่ตอบโจทย์เป้าหมายของขบวนการ”

สอดคล้องกับความเห็น พาเดล
หะยียามา ที่เรียกตัวเองว่านักจับฉ่าย
วิทยา วิเคราะห์ว่า การเปลี่ยนจาก
กระบวนการสันติภาพเป็นการพูดคุย
สันติสุขมีนัยสำคัญทางการเมือง คำ
ว่าสันติภาพกับสันติสุขซึ่งมีความแตก
ต่างที่นัยสภาพของคำกล่าวคือ คำว่า
“สันติภาพ” เป็นคำสนธิของคำว่า สันติ
แปลว่า ความสงบ ความผาสุก กับคำ
ว่า สภาพ ที่มีความหมายตรงตัว ดัง
นั้นเมื่อรวมกันเป็นคำว่า สันติภาพ จึง
หมายถึง สภาพที่เอื้อให้เกิดความสันติ
และความสงบ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลาย
อย่างทั้งเรื่องสิทธิ ความยุติธรรม และ
การยอมรับในอัตลักษณ์ ฯลฯ จึงจะก่อ
ให้เกิดสภาวะนี้ขึ้นมาได้ ต่างจากคำว่า
“สันติสุข” ซึ่งเป็นเพียงแค่สภาวะที่ไม่มี
ความขัดแย้งโดยไม่ได้ให้ความสำคัญ

ปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยสภาพดังกล่าว

“ทำให้การเปลี่ยนจากกระบวนการสันติภาพเป็นสันติสุขจึงมีผลอย่างยิ่งในระดับนโยบาย เพราะภาษาที่เปลี่ยนไปจะถูกระบุเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งมีผลในทางกฎหมายและทางการเมือง เท่ากับเป็นการลดระยะทางกระบวนการสันติภาพจากโต๊ะเจรจาที่ผ่านมาที่คุยเรื่อง สิทธิความเป็นตนเอง สิทธิความเป็นเจ้าของ มาเป็นเพียงการเจรจาสันติสุขในระดับเพื่อยุติการก่อความรุนแรง และเป็นการลดสถานะขบวนการอุดมการณ์ปลดปล่อยปาตานีเป็นเพียงผู้ก่อความรุนแรงในสังคมไปในตัว”

ขณะที่ปัญหาความไม่เป็นธรรมในพื้นที่ปาตานีภายใต้กฎหมายพิเศษเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดต่อสังคมซึ่งทำให้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นซึ่งเป็นอุปสรรคหนี้ยาวรังการสร้างสรรค์สันติภาพในพื้นที่ ในปัจจุบันปัญหาความขัดแย้งได้ล่วงเลยมา 11 ปีที่แล้ว จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะประเมินว่าสถานการณ์ความไม่เป็นธรรมภาพรวมในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด เพื่อที่จะขับเคลื่อนสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ได้จริงในอนาคต

ประเด็นนี้ นายอนุarul อาแวปูเต๊ะ จากศูนย์ทนายความมุสลิม ได้ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจากกฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่ ซึ่งมีหลักการสำคัญว่า อำนาจในการดำเนินการตามกฎหมายพิเศษเป็นของฝ่ายความมั่นคงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนอำนาจในการดำเนินคดีเป็นของฝ่ายตุลาการ ดังนั้นโครงสร้างของฝ่ายตุลาการจึงแยกจากฝ่ายความมั่นคงและเจ้าหน้าที่ ทำให้ตลอดระยะเวลา 11 ปีที่ผ่านมาเกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมขึ้นในพื้นที่มากมาย

“การใช้อำนาจตามกฎหมายพิเศษซึ่งฝ่ายความมั่นคงที่ใช้เครื่องมือนี้ในทางที่ผิด กล่าวคือ มีการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยเพื่อรีดเค้นข้อมูลเพื่อขยายผลไปยังเครือข่ายต่างๆ และการบังคับสารภาพด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เช่น การซ้อมทรมาน และพบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายกรณี โดยที่ไม่สามารถเอาผิดใดๆ กับเจ้าหน้าที่ได้เลย ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการเหล่านี้ได้กลายมาเป็นหลักฐานในการฟ้องคดีในชั้นกฎหมายปกติ ทำให้เกิดการดำเนินคดีอย่าง

ไม่เป็นธรรมในพื้นที่มากมาย”

ทนายอนุกุล ยังกล่าวอีกว่า ภายใต้ปัญหาความไม่เป็นธรรมดังกล่าว นอกจากโครงสร้างฝ่ายตุลาการที่ไม่เอื้อต่อการที่ศาลจะตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว การเรียกร้องของประชาชนต่อหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขข้อบกพร่องใดๆ

“สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากลไกรัฐภายใต้กฎหมายพิเศษไม่ได้เอื้อให้เกิดความเป็นธรรม ชำร่วยกลับปล่อยให้เกิดความไม่เป็นธรรมโดยถูกต้องตามกฎหมาย จากปัญหาเหล่านี้ทำให้ตัวเลขคดีความมั่นคงที่สูงขึ้นไม่ได้สะท้อนความคืบหน้าในการจัดการปัญหาใดๆ ในทางตรงข้ามกลับสะท้อนโครงสร้างความไม่เป็นธรรมที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นกับดักที่ผลกระทบของการยุติธรรมกลายเป็นเงื่อนไขที่เพิ่มความซับซ้อนของปัญหาในพื้นที่”

“ส่วนในเรื่องการปรับปรุงนโยบายของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาคือความไม่เป็นธรรมในพื้นที่นั้น แม้รัฐจะมีวาระไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการการสร้างความเป็นธรรม แต่ยังคงมีปัญหาในการ

ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ดังเช่นในกรณีการดำเนินคดีแม้จะมีการเริ่มมีการนำหลักฐาน เช่น DNA นิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการฟ้องคดีแทนคำชักทอด ซึ่งทำให้การฟ้องคดีในพื้นที่ลดลง แต่สถิติการร้องเรียนของประชาชนจากการปิดล้อม ตรวจค้น การติดตามผู้ต้องสงสัยของเจ้าหน้าที่ก็ยังคงที่”

“ขณะที่ปัญหาการซ้อมทรมาน แม้ในปัจจุบันมีตัวเลขลดลง แต่ภายใต้สถานะที่ไม่มีการตรวจสอบก็ไม่มีหลักประกันใดๆว่าจะไม่เกิดการทรมาน นอกจากนี้ปัญหาการไม่ได้ลบข้อมูลระบบยังทำให้การดำเนินคดีในปัจจุบันยังคงมีปัญหา เนื่องจากยังมีการดำเนินคดีตามหมายจับเก่าที่มีความบกพร่องในการพิสูจน์ตามกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงทำให้การฟ้องในหลายคดีถูกศาลยกฟ้อง ซึ่งสะท้อนถึงความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมและเป็นการสร้างความระแวงต่อคนทั้งในและนอกพื้นที่อีกด้วย” ทนายอนุกุลระบุ

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้การมองปัญหาความเป็นธรรมในพื้นที่มีอาฆมมองเพียงมิติทางกฎหมาย (การทำผิดกฎหมาย การดำเนินคดีตาม

กฎหมาย) อย่างเดียวได้อีกต่อไป เพราะจะทำให้คำถามเกี่ยวกับความยุติธรรมหายไป ดังนั้น จึงต้องมองในมิติรัฐศาสตร์ด้วยว่ากฎหมายเหล่านั้นยุติธรรมหรือไม่ และจะแก้ไขอย่างไร นี่เป็นคำถามสำคัญที่ต้องตอบให้ได้หากต้องการเห็นสันติภาพในพื้นที่ในเร็ววัน

ปัญหาความรุนแรงในปาตานี/ชายแดนใต้ เกิดขึ้นอย่างยืดเยื้อยาวนาน ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียอย่างมหาศาลที่ไม่ใช่แค่เพียงการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน หรือมีผู้พิการทุพพลภาพทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่ความเสียหายทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในพื้นที่ เป็นที่น่าสังเกตว่า ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีการลดระดับลงในรอบ 2-3 เดือนที่ผ่านมา จึงนำมาสู่ข้อสงสัยว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสัญญาณเชิงบวกที่สะท้อนถึงเหตุรุนแรงในพื้นที่กำลังจะลดลงหรือมีนัยอย่างไร และจะนำสู่หนทางสันติภาพในพื้นที่จริงหรือไม่?

ตุเวดานียา สะท้อนว่า ความรุนแรงในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมาจากการประเมินของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงจากหน่วยงานข่าวกรองที่เกาะติดความเคลื่อนไหวของฝ่ายขบวนการมองว่า ความรุนแรงที่ลดลงไม่ได้สะท้อนสัญญาณที่ดีว่าเหตุการณ์กำลังลดลง หากแต่เป็นช่วงที่ฝ่ายขบวนการกำลังปรับโครงสร้าง หลังจากทำงานการข่าวของรัฐมีคุณภาพดีขึ้นทำให้การดำเนินการจับกุมปราบปรามของรัฐมีความแม่นยำมากขึ้นจึงเป็นเหตุให้ขบวนการต้องปรับตัว ปรับโครงสร้าง และมีการปิดลับมากขึ้น ประกอบกับกระแสการพูดคุยสันติสุข จากรัฐที่มีความเข้มข้นทำให้มวลชนทั้งในและนอกพื้นที่เรียกร้องการลดความรุนแรง และสนับสนุนการเจรจา จึงทำให้ขบวนการต้องสว่นท่าทีในกิจกรรมทางอาวุธ

นอกจากนี้ตุเวดานียา ยังวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า ภัยน้ำท่วมที่หนักหน่วงโดยเฉพาะรัฐกลันตันซึ่งเป็นพื้นที่หลังพียงของขบวนการทำให้อุปกรณ์ที่ใช้ในก่อเหตุของขบวนการได้รับความเสียหาย สิ่งเหล่านี้ทำให้การก่อเหตุในพื้นที่ลดลง แต่ไม่ได้หมายความว่าขบวนการอ่อนแอลง ท่าทีการต่อสู้อยู่ระหว่างฝ่ายรัฐกับขบวนการว่า มีแนวโน้มคลี่คลายไปในทิศทางใด โดยเปรียบเทียบจากกรณีตัวอย่างในต่างประเทศ ซึ่งจำแนกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1) รัฐใช้วิธีการปราบปรามอย่างเข้มข้น เพื่อบีบให้ฝ่ายขบวนการไม่สามารถต่อรองโดยใช้อาวุธได้ จนสุดท้ายต้องจำยอมเจรจากับรัฐยอมรับข้อเสนอภายใต้รัฐธรรมนูญ

2) ฝ่ายขบวนการยกระดับการต่อสู้ด้วยอาวุธอย่างหนักหน่วงเข้มข้น (ซึ่งอาจไม่มีศักยภาพเพียงพอถึงขั้นสามารถบีบรัฐให้ยินยอมเจรจาโดยยอมรับสถานะขบวนการ) จนทำให้กลไกสิทธิมนุษยชนต้องเข้าแทรกแซง และยกระดับสถานะปัญหาความขัดแย้งให้เป็นวาระสากล โดยมี NGOs ที่ทำงานด้านสันติภาพและเกี่ยวข้องกับกลไกกฎหมายระหว่างประเทศพยายามสร้างบรรยากาศให้มีพื้นที่การเจรจาระหว่างคู่ขัดแย้งหลัก จนนำไปสู่ทางออกแบบ win-win solution ที่คู่ขัดแย้งชนะร่วมกันแพ้วกัน และถอยคนละก้าวโดยที่ทางออกไม่ได้จำกัดอยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญเดิม

3) ขบวนการปฏิบัติการมวลชนควบคู่กับปฏิบัติการทางอาวุธอย่างเข้มข้น จนมีมวลชนจำนวนอย่างน้อย 10 % ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ร่วมออกมาแสดงจุดยืนทางการเมืองว่า

ต้องการสันติสภาพแบบใดผ่านรัฐสภาหรือผ่านโต๊ะเจรจาของคู่ขัดแย้งหลักหรือผ่านการโหวตเสียงแบบการเลือกตั้งตามหลักการประชาธิปไตยสากลซึ่งไม่ใช่เลือกตัวบุคคลแต่เลือกประเด็น หมายถึงรูปแบบทางเลือกสันติภาพ เช่น กระจายอำนาจ การปกครองตนเองแบบพิเศษ และเอกราช จนทำให้ตัวแสดงหลักเหล่านี้จำเป็นต้องหันมาฟังเสียงของประชาชน

“ปัจจุบันไม่มีข้อมูลชี้ชัดว่าความขัดแย้งในพื้นที่จะคลี่คลายไปในทิศทางใดจากสามรูปแบบข้างต้น แต่หากวิเคราะห์จากลักษณะการต่อสู้ของ BRN (กลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดในพื้นที่) ที่มียุทธศาสตร์หลักเน้นการปฏิบัติการมวลชน โดยมีวิธีการสู้รบแบบกองโจรที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพสามารถเป็นสมาชิกและร่วมปฏิบัติการได้พร้อมๆ กับการประกอบอาชีพหลักของตน ซึ่งสร้างความสับสนต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการแยกแยะระหว่างสมาชิกขบวนการกับมวลชนทั่วไป”

“เมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายรัฐเกิดความผิดพลาดกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อมวลชนทั่วไปก็จะส่งผล

ระทบต่อกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศโดยปริยาย

นอกจากนี้ ตุเวดานียา ยังเสริมอีกว่า ในช่วงหลังมีความพยายามจาก ขบวนการจะสื่อสารกับรัฐและองค์กรระหว่างประเทศเห็นได้จากการสื่อสาร ข้อความต่างๆ ที่เริ่มหันมาใช้ภาษาอังกฤษ จากวิธีการเหล่านี้จึงวิเคราะห์ได้ว่า ขบวนการมียุทธวิธีการต่อสู้ที่มีแนวโน้มสอดคล้องตามรูปแบบที่ 2 และ 3 ซึ่งขัดแย้งกับยุทธศาสตร์การต่อสู้ของฝ่ายรัฐที่มีความพยายามจะบีบบังคับขบวนการ ด้วยวิธีการต่างๆ ผ่านกระบวนการสันติสุข

“ล่าสุดก็มีการลดกองกำลังทหารจากนอกพื้นที่ แต่เพิ่มกำลังจากในพื้นที่ ในรูปของ ชรบ. และ อรบ. โดยมีการเพิ่มอาวุธปืนจำนวน 2,000 กระบอก ซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามเพิ่มความเข้มข้นของกิจกรรมอาวุธและเป็นการ โดดเดี่ยวขบวนการจากมวลชน เพื่อให้ขบวนการจำยอมเจรจากับรัฐภายใต้กรอบ รัฐธรรมนูญซึ่งมีแนวโน้มสอดคล้องกับรูปแบบที่ 1”

สภาวะอันย้อนแย้งของการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการขับเคลื่อนการเจรจาสันติภาพ ให้กลายเป็นการพูดคุยเพื่อสันติสุข รวมทั้งความ รุนแรงที่ไม่บรรเทาลง และการอำนวยความสะดวกที่ยังเป็นอุปสรรค จะส่ง ผลต่อกระบวนการขับเคลื่อนสันติภาพอย่างไร โปรดติดตามตอนต่อไป..

(ติดตามต่อในตอนที่ 2 หรือ <http://www.pataniforum.com/single.php?id=494>)

ถอดกิจกรรมนักศึกษาภายใต้กฎอัยการศึกที่ ชายแดนใต้ (10 ปีที่ผ่านมา)

โดย เอกรินทร์ ต่วนศิริ

สถานการณ์ความไม่สงบของฝ่ายทหารภายใต้กฎอัยการศึกในปัจจุบันที่เกิดขึ้น ผมคล้อยคล้าคล้าความรู้สึกแบบนี้เมื่อ 10 ปีก่อน ตอนที่ทหารประกาศกฎอัยการศึกในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เมื่อต้นปี 2547 จังหวัดชายแดนภายใต้ ได้ถูกประกาศใช้กฎอัยการศึก หลังจากมีการปล้นปืนที่ค่าย

ปิเหล็ง อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ผมเรียนที่ มอ.ปัตตานี ชั้นปีที่ 3 ผมเป็นคนสนใจเรื่องการเมืองกรุงเทพฯและความรุนแรงพื้นที่จังหวัดชายแดนภายใต้ โดยเฉพาะประเด็นสิทธิมนุษยชน ด้วยความสนใจข้างต้นและกิจกรรมต่างๆก็มักจะเป็นเรื่องเคลื่อนไหวทางการเมืองและสิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นหลัก และกลุ่มเพื่อนที่สนใจเรื่องนี้ก็มีจำนวน

น้อย

“และมักจะถูกมองจากนักกิจกรรมที่ให้ความสนใจด้านอื่นๆ ว่า ผมและพรรคพวก เป็นพวกหัวรุนแรง มีการกล่าวหาว่าเป็นแนวร่วม ขบวนการบ้าง แม้กระทั่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่สอนในขณะนั้นและ ขณะนี้ก็มักจะติดตามกลุ่มพวกผมว่า เป็นคนซึกคึกเข้าบ้าน เพราะทหารเริ่ม เข้ามาในมหาวิทยาลัย”

หลังจากมีการฟ้องร้องกรรมการสิทธิมนุษยชน (กสม.) สมัยนั้น อาจารย์ เสน่ห์ จามริก เป็นประธานกรรมการ และได้ออกแถลงข่าวเรื่องการ ค้นบ้านนักศึกษาของทหารโดยใช้กฎหมายการศึก

พูดก็พูดถึง อาจารย์ที่เคยต่อว่าและต่อต้านผม ตอนนี ก็ยังสอนอยู่สถาบันเดียวกับผมแต่โชคดีหน่อยคนละคณะ หาก ทว่ากลุ่มอาจารย์ที่เคยต่อว่าผมวันนั้น ตอนนีรับบทำงานวิจัย เรื่องสิทธิชุมชน และรุ่นพี่ชอบว่าพวกผม “หัวรุนแรง” ก็กลับทำงาน สถาบันสิทธิมนุษยชน ทั้งๆที่ 10 ปีก่อน บอกผมว่า พวกคุณบ้าสิทธิมนุษยชนกัน มาก เดี่ยวจะตายเอา ทำกิจกรรมเสี่ยงๆและกิจกรรมก็เข้าทางพวกกลุ่มขบวนการฯ หรือพูดให้สั้นก็คือ เป็นเครื่องมือของกลุ่มขบวนการฯ วาทกรรมแบบนี้ ผมและ พรรคพวกต้องเจอบ่อยๆ ทำให้หลายต่อหลายครั้งต่อคิดหนักและระมัดระวังมาก ที่สุด โดยอ่านหนังสือทฤษฎีและฟังจากนักวิชาการตามงานเสวนาต่างๆ ค่อย เป็นข้อถกเถียงและอภิปรายในกลุ่ม

ตอนที่ทหารมาขอคุยด้วย หลังจากค้นบ้านนักศึกษาเป็นครั้งแรก จำได้ ว่า พล.ท.พิเชษฐ วิสัยจร แม่ทัพภาคที่ 4 เข้ามาขอคุยกับผมและเพื่อนๆ ผ่านรอง อธิการบดี จำการสนทนาตอนหนึ่งได้ แม่ทัพภาค 4 ให้เรียกแถวว่า อาอ๊อด พร้อม ให้นามบัตรและเซ็นกำกับหลังนามบัตร ด้วยลายเซ็น และแกเน้นย้ำว่าเจตนา ทหาร หรือด่านตรวจที่ไหน ให้เอานามบัตรนี้โชว์ให้ดู ผมคิดในใจ ความหมายของบัตร หมายถึงอะไรว่า ? เจอที่ไหนให้จับตัวไว้ก่อนหรือเปล่า แต่ผมไม่เคยคิดใช้มันเลย จนกระทั่งทำมันหายตอนไหนไม่รู้

ผมอยากจะ
สรุปสั้นๆเท่าที่จำได้
ดังนี้

1. กิจกรรมนักศึกษา
ภายใต้กฎอัยการ
ศึก สมัยนั้น
หากว่าจะ
จัดงานสัมมนา
เกี่ยวกับเรื่อง
ชายแดนใต้ มักจะมี

ทหารเข้ามาฟัง แต่ไม่ได้
ใส่ชุดทหาร จะใส่ชุดนอกมาตลอดเวลา
(แต่รองเท้าทหารไม่เคยเปลี่ยน) พวก
เราต้องคอยระวังและส่งสัญญาณบอก
วิทยากรว่ามีทหารหรือตำรวจมาฟัง

2. การระแวงและสงสัย
นักศึกษาบางคนว่าเป็นกลุ่มขบวนการ
ทำให้มีตำรวจนอกเครื่องแบบมานั่ง
แถวๆด้านล่างของตึกเรียน

3. เรื่องการใช้โทรศัพท์ใน
การพูดคุยจะต้องคอยระวังเป็นพิเศษ
ต้องหาสรรหา รหัส สัญลักษณ์ ต่างๆ
ในการคุยกัน เรื่องนี้ในเหล่านักกิจกรรม
ทางด้านเมือง วิเคราะห์กันว่า อาจจะมี
การ “ดักฟัง” อันนี้มาจากเรามักจะได้ยิน
เสียงแทรกตลอดเวลา

4. สิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้อำนาจ
ทหาร เรามักพบว่าจะมีกลุ่มเพื่อนๆ
นักศึกษาที่ทำงานร่วมกับทหาร และมัก
จะได้งบประมาณในการทำงานก้อนโต

จัดกิจกรรมในสมานฉันท์ สันติภาพ รักกันไว้เถิดเรา ฯลฯ เช่น การพานักศึกษา ไปเที่ยวต่างจังหวัด จัดค่าย และเสวนาเชิงสานสัมพันธ์ทางศาสนา อันที่จริงแล้ว สมัยนั้นผมและพรรคพวกมักจะมองกลุ่มนี้ว่า เป็นนักศึกษาสายจัดตั้งของทหาร

5. สืบเนื่องมาจากข้อ 4 จะเพื่อนนักศึกษาบางคนทำหน้าที่รายงานข่าว กิจกรรมและแจ้งให้ทหารรับทราบ ถึงการเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมสายการเมือง

6. เรามักจะพบอาจารย์บางคน ที่ค่อนข้างกดดันการทำกิจกรรมทางด้านการเมืองของนักศึกษา เมื่อเราต้องใช้ทรัพยากรบางอย่างของมหาวิทยาลัยที่ต้องทำหนังสือขออนุญาต โดยอ้างว่า กิจกรรมอาจจะเสี่ยงเกินไป พวกคุณดูแลไม่ไหว ลงพื้นที่หากเกิดระเบิดและความรุนแรง ใครจะเป็นคนรับผิดชอบ กระทั่งการขอห้องเสวนาก็มักจะมีเหตุผลว่า โครงการไม่ได้อยู่ในแผน หรือว่าห้องประชุมไม่ว่าง ฯลฯ

7. ผมและพรรคพวกมักจะมีเจ้าหน้าที่ทหาร โทรมาชวนกินน้ำชาและโรติบอกว่าจะมีเรื่องคุยด้วย อยากแลกเปลี่ยน โดยส่วนใหญ่พวกผมจะกลัว ไม่มีทางไปได้เด็ดขาด

8. อาการหวาดกลัวรถทหารหรือว่ารถไม่มีป้าย ที่ขับมาวนแถวๆหอ หรือที่บ้านเช่า มักจะเป็นอาการหวาดกลัวที่แย่มากๆ เพราะทุกคนจะกลัวและนอนไม่ค่อยหลับ หรือไม่บางคนก็หลบไปนอนที่บ้านเพื่อนคนอื่นๆ และบ่อยครั้งมักจะมาตั้งด่านลอยแถวๆถนนเข้าบ้านพัก ตอนกลับจากมหาวิทยาลัยดึกๆจะกลัวมาก

9. เรามักจะเจอใบปลิวบ่อยๆหากว่าลงไปในพื้นที่ลึกๆ ยิ่งที่มิกญอัยการศึก และการเข้มงวดของทหาร โดยเฉพาะถนนสายหลักหรือว่าทางเข้าหมู่บ้าน เน้นนอน โดยส่วนใหญ่ ไม่ยอมรับอำนาจทหาร

10. เรามักเจอเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบมานั่งร้านน้ำชาตอนดึกๆ เพราะหลังจากทำกิจกรรมตอนดึก ออกจากมหาวิทยาลัย ผมและพรรคพวกมักจะกินน้ำชาและโรตีเรามักจะสายสืบตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหารเสมอ สังเกตจากทรงผมและรองเท้า

สุดท้ายระหว่างที่เขียนทำให้ผมนึกคำขอร้องของอาจารย์ เกษียร

เตะเซพีระ ที่ได้เข้ามาคุยกับผมและเพื่อนๆ ที่ มอ.ปัตตานีได้ เป็นคำขอร้องที่มีความหมายต่อชีวิตของผมไม่น้อย อาจารย์เกษียร ได้ขอร้องไว้ 3 อย่าง หากว่าเป็นไปได้ที่จะทำ ดังนี้

อย่างที่ 1 กิจกรรมที่ทำย่อมมีอุปสรรคลำบากเป็นธรรมดา แต่ถ้ารู้ตัวและเป็นไปได้ หากถึงคราวคับขัน “อย่าเอาชีวิตไปเสี่ยง” เพราะชีวิตไม่ได้มีเพียงแค่นี้ ยังมีอะไรอีกมากที่คนวัยหนุ่มสาวมีการศึกษาอย่างพวกเขาจะทำได้เพื่อตัวเองและส่วนรวมต่อไปข้างหน้า

อย่างที่ 2 หากกิจกรรมที่ทำเชื่อ

ว่าถูกต้องดีงาม “อย่าใช้ความรุนแรง” เพราะผลของความรุนแรงนั้นเมื่อมันทำร้ายทำลายอะไรลงไปแล้ว เราไม่มีทางฟื้นคืนให้มันเหมือนเดิมได้อีก และผู้ที่บาดเจ็บล้มตายไปทุกคนต่างก็มีคนที่รักอาลัยเขา คนเหล่านั้นย่อมเจ็บช้ำเสียใจต่อการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเหมือนๆ กันไม่ว่าจะฝ่ายใด

อย่างที่ 3 ถ้าทำไหวและทำได้ “อย่าเลิกสู้” อย่าเลิกทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อช่วยผู้อื่นที่สูญเสียทุกซี่ยาก เพื่อทำความยุติธรรมและความจริงให้ปรากฏ

ตรัง-ปาตานี

ตอน ความรักซ่อนประชาธิปไตย

โดย ปรัชญเกียรติ อารี และกองบรรณาธิการปาตานีฟอรัม

ความรักใช้กับประชาธิปไตยได้หรือไม่ ?

ความเป็นประชาธิปไตยในระบบการศึกษาไทยเป็นอย่างไร ?

บทบาทนักศึกษากับมีความสำคัญอย่างไรต่อการสร้างสังคมประชาธิปไตย ?

.....

เป็นโจทย์สำคัญที่ เครือข่ายส่งเสริมสิทธิชุมชนจังหวัดตรัง (คสช.ตรัง) ร่วมกับปาตานี ฟอรัม และกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชนของประชาชน (Scholar of people) ม.อ. ตรัง ตั้งขึ้นมาเพื่อตั้งคำถามต่อสาธารณะ แม่นจะเป็นโจทย์ที่คุ้นเคย ถกเถียงกันมานานักต่อนัก แต่กลับเห็นว่าความเข้าใจต่อหลักการพื้นฐานประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานทั่วไปของการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ในขอบเขตความรักของคนสองคน จนไปถึงการจัดการความต้องการร่วมกันของคนจำนวนมากก็ยังมีการแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจของสังคมไทย หรือหลักการพื้นฐานประชาธิปไตย อาจจะไม่เข้ากันกับความเป็นไทยอย่างที่โจทก์จั่นกันของสาธารณะ จึงเป็นที่มาของการจัดงานเสวนา “สังคมคู่กับประชาธิปไตย #ความรักก็เช่นกัน”

กิจกรรมงานเสวนาเริ่มด้วยการขับขานบทเพลงรัก 2-3 บทเพลง โดย ‘ตุ๋มเถื่อน’ ศิลปินจากกลุ่มแตกหน่อประชาธิปไตยประชาชน แล้วตามด้วยการแนะนำองค์กรผู้ร่วมจัด

ศิลป์เรืองศักดิ์ สุกใส ผู้ประสานงานเครือข่ายส่งเสริมสิทธิชุมชนจังหวัดตรัง แนะนำถึงที่มาว่า กลุ่มแตกหน่อประชาธิปไตยได้ก่อเกิดมาตั้งแต่ปี 2551 โดย

นักกิจกรรมในแวดวงภาคประชาสังคม ในจังหวัดตรังซึ่งเห็นสภาพการลิดรอนสิทธิในด้านต่างๆ ทั้งสิทธิชุมชน สิทธิมนุษยชน ทั้งทางด้านทรัพยากร แผนพัฒนาของรัฐกับชุมชน มีการดำเนินการจัดกิจกรรมนักศึกษาออกค่ายอาสาตามชนบท ต่อมาก็วิวัฒนาการและเชื่อมร้อยกับนักกิจกรรมทางสังคมรุ่นใหม่ และวิวัฒนาการกลายเป็นกลุ่มแตกหน่อประชาธิปไตยประชาชน ขยายแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยพยายามดึงคนเด็กคนน้อยมาเรียนรู้ร่วมกัน

นุรีมะห์ บือราเฮง ผู้ประสานงานปาตานีฟอรัม ได้เล่าถึงที่มาว่า ปาตานีฟอรัมกำเนิดขึ้นจากการร่วมมือของนักกิจกรรมทางสังคมรวมตัวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะแห่งการตื่นรู้ สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ เปิดให้แสดงทัศนะคติของตัวเองบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย มีเป้าประสงค์ที่ส่งเสริมการสื่อสารทำความเข้าใจเรื่องราวปาตานี (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) สู่พื้นที่อื่นในประเทศไทย

ธิดาวัฒน์ เงินสองศรี ตัวแทน

กลุ่มนักศึกษา Scholar of people หรือ SoF ม.อ.ตรัง บอกถึงจุดเริ่มต้นว่ามาจากที่ตนค่อนข้างเป็นคนสนใจปัญหาสังคม สนใจเกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตย อยากเรียนรู้นอกมหาวิทยาลัยโดยเดินทางไปศึกษาปัญหาตามชนบทในจังหวัดตรัง พบว่ามีปัญหาเรื่องความเดือดร้อนของชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหาที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน จึงมีแนวคิดอยากตั้งกลุ่มนักศึกษาใน ม.อ. ตรัง จึงชวนเพื่อนๆ น้องๆ มาร่วมศึกษาเรียนรู้ปัญหาร่วมกันผ่านการออกค่ายอาสาโดยโบกรถ กินข้าว ทำนา เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้าน ต่อมาจึงมีการรวมตัวอย่างจริงจัง 6-7 คน ตั้งเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความหมายว่า “ปัญญาชนเพื่อประชาชน” ซึ่งเป็นรูปเป็นร่างมาได้ประมาณครึ่งปี ที่ผ่านมามีการจัดออกค่ายอาสาอิสระอย่างต่อเนื่อง

ต่อมา พรพิมล รัตนกุล ผู้ประสานงานโครงการพัฒนาศักยภาพนักข่าวภาคพลเมืองภาคใต้ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการ ได้แนะนำตัวผู้ร่วมสานเสวนา อันประกอบไปด้วย รัฐประชา พุฒนวล ตัวแทนจากกลุ่มแตกหน่อประชาธิปไตยประชาชน ปรัชญา

โตะอิเต ทีมงานปาตานีฟอรัม ชัยด์ วาเตะ ตัวแทนกลุ่มนักศึกษา Scholar of people ม.อ.ตรัง ชูการโน รอแม ตัวแทนกลุ่มนักศึกษาตูปะ ม.อ. ปัตตานี และ อนวัช จันทรหงษ์ ตัวแทนกลุ่มนักศึกษาสภาเตออ ม.อ. ปัตตานี

วงเสวนาเริ่มที่ รัฐประหา ให้นิยามของประชาธิปไตยในทัศนะของตัวเอง ว่า ถ้าแปลกันตรงตัวประชาธิปไตยก็คือประชาชน บวกกับอธิปไตย นั้นหมายถึง อำนาจเป็นของประชาชน อันประกอบไปด้วยหลักการเสรีภาพ เสมอภาค และ ภราดรภาพ แล้วโยงภาพมายังความรักและครอบครัวว่าในครอบครัวมีความเป็น ประชาธิปไตยหรือไม่ ถ้าไม่มีประชาธิปไตยก็หมายถึงเผด็จการ เช่น ปิตุธิปไตยอัน หมายถึงพ่อเป็นใหญ่ หรือมาตุธิปไตยอันหมายถึงแม่เป็นใหญ่ ยกกรณีหากลูกทำ จานข้าวแตกพ่อแม่ตีลูก แต่ถ้าพ่อแม่ทำจานข้าวแตกกลับไม่เป็นไร

ขณะที่ปรัชญา เห็นว่า ความรักกับประชาธิปไตยมีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมาก เพราะเป็นเรื่องของความผูกพันระหว่างคน 2 คน ซึ่งต้องมีลักษณะ ของการแบ่งปันกัน การยอมรับความเข้าใจของกันและกัน ถ้าใครอีกคนหนึ่งไม่ ยอมรับข้อเสนองานของคนอีกคนหนึ่งก็จะไม่ก่อให้เกิดการผูกพัน มองไม่เห็นคุณค่าของ กันและกัน

ชัยด์ สะท้อนว่า ประชาธิปไตย คือสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียม ผู้คนที่ อยู่ร่วมในสังคมต้องเข้าใจกัน ถ้าไม่ยอมรับความเห็นของคนอื่นสังคมนั้นก็ไม่ใช่ ประชาธิปไตย แต่ทั้งนี้การแสดงความเห็นของใครที่จะให้คนอื่นในสังคมยอมรับ ได้นั้นต้องมีขอบเขตทางศีลธรรม วัฒนธรรมไม่เกินขอบเขตการเคารพสิทธิความ เชื่อของผู้อื่นด้วย มุสลิม เชื่อว่าหากใครแสดงความเห็นของตัวเองจนเกินเลยก็ ต้องตักเตือนกัน เสนอสิ่งที่ดีต่อกัน ไม่ใช่การประจานกัน

ชูการโน มองว่า ประชาธิปไตยคือเรื่องความเท่าเทียม และเคารพสิทธิ ซึ่งกันและกัน ไม่มีใครเหนือกว่าใคร ไม่มีใครต่ำกว่าใคร ซึ่งมันเกี่ยวโดยตรงกับ ความรักซึ่งคู่รักต้องมีความเท่าเทียมกัน ถ้าแค่คาดหวังผลประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว เอาแต่ใจตัวเอง เป็นเผด็จการหรือไม่ ความรักที่เป็นประชาธิปไตยนั้นต้องเคารพ ความคิดเห็นของกันและกัน เคารพความต่าง โดยร่วมกันออกแบบครอบครัว หรือ

เรายอมให้คนอื่นๆ เดียวออกแบบครอบครัว
นั้นเป็นแบบเผด็จการ

อีกแง่หนึ่ง อนุวัช เห็นว่า
ความรักกับประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่
สอดคล้องกัน ความรักคือการให้ แต่
ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่การให้ ซึ่งมัน
ซับซ้อนกว่าความรัก ประชาธิปไตย
ไม่'โรแมนติค'เหมือนความรัก
ประชาธิปไตยยืนอยู่บนฐานของหลัก
การคนเท่ากัน อาศัยประชาธิปไตย
แบบตัวแทน มีสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรจังหวัดตรัง เข้าไปเรียกร้องผล
ประโยชน์ให้คนจังหวัดตรัง อีกทางหนึ่ง
คืออาศัยประชาธิปไตยทางตรง เช่น
ขบวนการชาวบ้านค้านทำเรื่อน้ำลึกปาก
บารา คัดค้านเขื่อนคัดค้านโรงไฟฟ้า
ถ่านหิน เป็นต้น ซึ่งเรียกร้องสิทธิชุมชน
ของตัวเองสู้รบกับวาทกรรมต้องเสีย
สละเพื่อส่วนรวม ซึ่งชาวบ้านคนเล็กคน
น้อยถูกบังคับให้เป็นผู้เสียสละอยู่ตลอด
รวมถึงการเมืองเลื้อยเลื้อย เลื้อยแดงที่มี
ลัทธิผู้ตามลัทธิที่มี แต่ไม่ควรเลยกรอบ
ของกฎหมายไปสู่ความรุนแรง

พรพิมล ในฐานะคนชวน
คุย มองว่าความรักเป็นเรื่องของกฎ
ธรรมชาติ กฎธรรมชาติคือสัตว์ใหญ่

รังแกสัตว์เล็ก ปลาใหญ่กินปลาน้อย
ขณะที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่คนร่วม
กันสร้างขึ้นในการอยู่ร่วมกันเพื่อสร้าง
ความเท่าเทียมกัน ซึ่งขัดแย้งกันอยู่ใน
ตัวอยู่แล้ว พร้อมๆ กับตั้งคำถามต่อผู้
ร่วมเสวนาซ้ำว่า ใช้บรรทัดฐานความรัก
ใช้กับประชาธิปไตยได้หรือไม่

รัฐประชา มองความรัก
แบบลัทธิชาตินิยมมนุษย์ ซึ่งเป็น
ลัทธิชาตินิยมการแสดงออกเพื่อ
ประสงค์ดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ เป็นแค่
กระบวนการหนึ่งในการสืบพันธุ์ของ
มนุษย์ แล้วต่อมาก็ก่อเกิดเป็นความ
ผูกพัน และความรัก

“การสืบพันธุ์ของมนุษย์
สืบพันธุ์โดยลำพังไม่ได้ต้องมีคู่ เมื่อ
จำเป็นต้องมีคู่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่
คน 2 คนก็เริ่มมีการเมือง ข้อตกลงใน
การอยู่ร่วมกัน การออกแบบข้อตกลง
ในการอยู่ร่วมกันต้องดูว่าใครเป็นผู้มี
อำนาจออกแบบ ซึ่งผู้มีอำนาจออกแบบ
ย่อมออกแบบเข้าข้างตัวเองอยู่แล้ว ถ้า
กระบวนการออกแบบการอยู่ร่วมกัน
ของคน 2 คนเป็นประชาธิปไตยก็จะรัก
กันยืนยาว หากอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีส่วนร่วม
ในการกำหนดก็เป็นเผด็จการ เป็นแค่

การฝันจำอยู่ ผู้หญิงก็เป็นแค่วัตถุทางเพศ ไม่มีความเท่าเทียมผู้ชาย อย่างผมนี้ เข้าหาแฟนไม่จำเป็นต้องคุกเข่าเข้าหา ให้เกียรติกัน ผมมองว่าเป็นประชาธิปไตยแล้ว”

เห็นคล้ายกันกับ ปรัชญา โดยย้ำว่า ความรักคือความผูกพัน ซึ่งเริ่มจากการผูกพันทางใจ ไม่ใช่ผูกพันทางความคิด ผูกพันทางร่างกาย เรารักสิ่งแวดล้อมได้ เรารักทะเล รักสัตว์ รักเพื่อนมนุษย์ รักเพื่อน รักสังคมด้วยการเริ่มจากการผูกพันทางใจ มนุษย์ไม่สามารถอยู่โดดเดี่ยวลำพังได้ และโยยหาใครอีกคนมาเติมเต็ม กลบฝังความโดดเดี่ยวด้วยความผูกพัน

“หากผมไม่สับสนมาก ผมเข้าใจไม่ผิด คนต้องอยู่กันเป็นสังคม ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้ ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน มีการบอกกฎกำหนด ศีลธรรม กำหนดและผ่านการยอมรับร่วมกัน ไม่ว่าศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม หรือคนไม่มีศาสนา ก็เชื่อว่าต้องมีศีลธรรมบางอย่างมากำหนด”

“ธรรมชาติของมนุษย์สนใจเพศตรงข้าม มีภาพอุดมคติในเพศตรงข้ามที่สามารถดึงดูดเสน่ห์ ดึงดูดให้มีความผูกพันทางใจ ก่อนจะไปสู่การผูกพันทางความคิด และการกระทำ การอยู่ร่วมกันต้องให้คุณค่า ประชาธิปไตยคือการกำหนดสิ่งต่างๆด้วยกัน เท่ากัน ด้วยการให้คุณค่าต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เท่ากัน”

ชัยด์ ให้นิยามประชาธิปไตยเชื่อมกับความรักคือการให้ เมื่อรู้จักการการก็รู้จักการรัก ขณะที่ประชาธิปไตยคือสิทธิและความเท่าเทียมกัน แม้มีวัฒนธรรมและศีลธรรมที่แตกต่างกันก็ต้องเคารพกัน ยอมรับความเห็นของคนอื่น ไม่ว่าความคิดเชื่อของเสื้อเหลือง เสื้อแดง หรือความเชื่อของต่างศาสนิก จะไม่มีความขัดแย้งกันหากรู้จักการให้ กรณีเดียวกับการออกนโยบายต่างๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ หากรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎต่างๆ ขัดแย้งกับศีลธรรมความเชื่อของคน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ไม่ยอมรับความแตกต่างของท้องถิ่นก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความแตกแยก

ชูการโน พยายามอธิบายเชื่อมโยงความรักกับประชาธิปไตยอีกครั้งว่า ความรักคือความจริงใจต่อกัน ไม่ใช่แค่การให้อย่างเดียว ประชาธิปไตยก็เช่นกัน

ไม่ใช่แค่การที่ผู้ใหญ่ซึ่งอยู่เหนือกว่าให้ลงมาอย่างเดียว บังคับให้คนข้างล่างต้องรับอย่างเดียวโดยไม่มีความจริงใจ ทั้งที่ควรมีความจริงใจด้วย

อนวัช มองว่า ทั้งนิยามของประชาธิปไตย และความรักสามารถให้คำจำกัดความได้หลายนิยาม แล้วแต่ใครเป็นผู้กำหนด จากที่ตนศึกษาประวัติศาสตร์ประชาธิปไตย การก่อเกิดเริ่มจากแรกมีผู้เป็นใหญ่คือชนชั้นนำ ต่อมาพัฒนาการให้ขุนนางเข้ามาต่อรองอำนาจ ต่อมาก็ประชาชนเข้ามาต่อรองอำนาจ เมื่อมีการต่อรองอำนาจย่อมมีความขัดแย้งเป็นธรรมดา มีการต่อสู้ อย่างเมื่อก่อนลักษณะในสังคมไทยในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กษัตริย์มีอำนาจ ครั้นเมื่อมีการปฏิวัติเมื่อปี 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งไม่มีการนองเลือด แต่ขณะเดียวกันก็มีขบวนการโคกกลับของเครือข่ายชนชั้นนำ และค่อยวิวัฒนาการมาสู่การลุกขึ้นต่อ

รองอำนาจโดยชนชั้นกลางในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

“สังคมภาคใต้ เป็นชนชั้นกลางนิยมพรรคประชาธิปัตย์ ขณะเดียวกันสังคมเหนือ อีสาน ซึ่งส่วนใหญ่คือคนเสื้อแดงเป็นชนชั้นกลางใหม่ ที่ได้ประโยชน์จากนโยบายของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ผมไม่ได้บอกว่าทักษิณเป็นคนดี แต่ทักษิณคือตัวเลือกที่ดีที่สุดแล้วในการเข้าถึงทรัพยากรของชนชั้นกลางใหม่ หากประเทศไทยมีตัวเลือกนักการเมืองที่ดีกว่านี้คนเสื้อแดงก็คงจะไม่เลือกทักษิณ ประชาธิปไตยมันไม่ได้โรแมนติคแบบเอื้ออาทร” นายอนวัช พยายามขยับประเด็นความรักกับประชาธิปไตยมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางเมืองไทยในปัจจุบัน

(ตามต่อตอน 2 ฉบับหน้า หรือ <http://www.pataniforum.com/single.php?id=494>)

บันเทิงคดี :

ปัญญา (หา) ญาณนักศึกษาในรั้วปาดานี

โดย ปรัชญา โต๊ะอิเต กองบรรณาธิการปาดานี ฟอรัม

คำคืนนี้ท้องฟ้ายังคงประกายด้วยแสงดาวระยิบระยับรายล้อมจันทร์เสี้ยว
บรรยาศยังคงมีลมเบาๆพัดผ่านเป็นระยะๆ บนดาดฟ้าตึกกิจกรรมนักศึกษา
มอ.ปาดานี เสียงจ้อแจเป็นจุดๆไม่ว่าจะมาจากใต้ตึก ห้องชมรม ที่เป็นเรื่องปกติยังคง
มีให้เห็นเกือบทุกคำคืน บางกลุ่มรวมตัวเพื่อติวหนังสือ ทบทวนตำราเรียน บางกลุ่มก็
ทำรายงาน บ้างทำโครงงานกิจกรรมที่ใกล้จะถึงวันนัดหมายของเอก คณะ หรือชมรม
ที่ดูแลน้องเป็นพักๆ ประธานกลุ่มกิจกรรมนำการประชุมด้วยท่วงทำนองของการเป็น
ผู้นำ เพื่อนๆสมาชิกร่วมแลกเปลี่ยน ช่วงเวลาชีวิตของนักศึกษาช่วงระริบอะไรเช่นนี้

ขณะเดียวกันคำคืนนี้ท่ามกลางหมู่ดาวที่แลเห็นก่อนเมฆบดบัง ยังคงมีกลุ่ม
นักศึกษาปัญญาชนไม่มากกลุ่ม ไม่มากคน กำลังทบทวนถึงตัวตนนักศึกษา สังคมและ
ความขัดแย้ง พวกเขา กำลังบอกเล่าเรื่องราว สถานการณ์ ชะตากรรมของเพื่อนพ้อง
นักศึกษาภูมิภาคต่างๆที่กำลังขับเคลื่อนกิจกรรม แสดงความคิดเห็นสาธารณะสะท้อน
การเมืองอันปรากฏให้เห็นบนหน้าสื่อทุกวี่วัน คืนนี้พวกเขา กลุ่มนักกิจกรรมนักศึกษา
กำลังถกเถียง เรียนรู้กับปรากฏการณ์เหล่านั้น

บทสนทนาเริ่มด้วยดังนี้ “ขอบคุณเพื่อนนักศึกษาที่มากุ้ยกันในคำคืนนี้ แต่ก็มี
บางคนที่ไม่ได้ เพราะมีการกิจสำคัญ ที่ผ่านมามีเพื่อนนักศึกษาทำกิจกรรมมากมาย
แต่ก็ต่างคนต่างทำ ทั้งนี้เพราะเราไม่เคยคุ้ยกัน ประสานกัน แม้นคำคืนนี้ เราจะมา
นั่งคุ้ยกันไม่กี่คน แต่คาดว่าจะป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดจุดต่อไป และหวังว่าเรา
จะพยายามที่จะแลกเปลี่ยนและขบคิดกัน” เป็นถ้อยคำพูดของ ชูการไนท์ เกริ่นก่อน
จะชวนเพื่อนๆนักศึกษาคนอื่นๆแลกเปลี่ยนต่อว่า “เราเคยเห็นเพื่อนๆคุ้ยกันเรื่อง
ขบวนการนักศึกษา ขบวนการประชาชนที่ขับเคลื่อนเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทย
แต่วันนี้เราก็ดองกลับมาดูว่าเพื่อนนักศึกษาในมหาลัยของเราทำอะไร ทำกิจกรรมแบบ
ไหน”

ชูปก็ เด็กมุสลิมมลายู หนึ่งในคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา แลกเปลี่ยน

ว่า นักศึกษาทุกวันนี้ทำกิจกรรมตามแผนงานประจำปีที่องค์กรได้วางไว้ซึ่งการกำกับดูแลโดยสโมสรนักศึกษาและกองกิจกรรมของมหาวิทยาลัยประเมินว่า สโมสรนักศึกษาไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลง มีพัฒนาการ แม้เราจะอยากเสนอให้มีอะไรใหม่ๆ ซึ่งก็ได้แค่เสนอ แต่ไม่เคยมีการไปขับเคลื่อน

ขณะที่ อัสนี นักศึกษาอีกคนที่โดดเด่นกิจกรรมการเมืองในรั้วมหาวิทยาลัย ชี้ว่าที่ผ่านมา นักกิจกรรมนักศึกษา มอ.ปัตตานีค่อนข้างจะโดดเด่นกิจกรรมทางการเมืองและสังคม แต่แค่เรื่องการเมืองในมหาวิทยาลัยก็ล้าหลังไปแล้ว ไปทันเหมือนเพื่อนนักกิจกรรมในมหาลัยอื่นๆ แม้เราจะบอกว่ามหาวิทยาลัยจะกดดันนักศึกษา แต่แท้ที่จริง เรากดดันตัวเราเองหรือไม่ เราตีกรอบตัวเองไปหรือไม่ ขนาดเพียงแค่วชนนักกิจกรรมมาทำเรื่องการเมือง

สังคมของมหาวิทยาลัย ก็กลัวที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่าง แม้มหาวิทยาลัยจะไม่โอเคกับกิจกรรมแบบเรา แต่เราต้องถามตัวเองว่า เพราะเราอ่อนแอเองไปหรือไม่ เพราะหลายกิจกรรมที่ออกมาก็สามารถทำได้แม้ต้องต่อรองเยอะหน้อย แต่ก็เชื่อว่าทำไม่ได้เลย

นักกิจกรรมผู้หญิงที่เพิ่งเข้าสู่วงการนักกิจกรรมนักศึกษา เต๊ะฟ้า สะท้อนว่าปัญหาการทำกิจกรรม เป็นปัญหาทั่วไป เห็นด้วยว่ากิจกรรมนอกการกำกับของมหาวิทยาลัย แม้อาจจะคิดว่ากองกิจไม่สามารถควบคุมอะไรได้มาก อาจจะควบคุมด้วยงบประมาณ แต่ทำไมจึงมีคนทำกิจกรรมสังคม การเมืองน้อย หรืออาจต้องยอมรับว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเองก็ไม่ได้หนุนนักศึกษามากนักเหมือนคณาจารย์สมัยเก๋าก่อน ทำให้นักศึกษา ม.อ. ปัตตานี ที่เคยโดดเด่น

เด่นในการทำกิจกรรมสาธารณะ แต่ก็ค่อยๆหายไป

มีหลายเหตุการณ์ที่ทำให้ นักศึกษากลุ่มเล็กๆ กลุ่มนี้ สะท้อนแลกเปลี่ยนมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของนักกิจกรรมที่มีบรรยากาศห่างไกลจากอดีต ซึ่งเมื่อวงสนทนาของคำคืนมิตมิตที่ดาวหลายดวงยังคงแจ่มจรัสแต่ยังมีดาวอีกหลายดวงที่ถูกบดบังด้วยก้อนเมฆ พวกเขายังคงนั่งวิเคราะห์กันต่อเนื่อง ซึ่งพบว่าสาเหตุที่บรรยากาศนักกิจกรรมเปลี่ยนไปเป็นเพราะ นักกิจกรรมขาดตัวเชื่อมแต่ละองค์กร ขนาดการเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรนักศึกษา ของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งที่ผ่านมายังทำไม่ได้ จะนับประสาอะไรกับกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง ทางสังคมของสังคมไทย

พวกเขาเห็นว่า แม้จะมีบางกลุ่ม บางคน จะมีการขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคม แต่ก็ไม่เห็นการเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นเพราะเราขาดความรู้เกี่ยวกับขบวนการนักศึกษา นักกิจกรรมรุ่นใหม่ไม่ค่อยคุยถอดบทเรียนร่วมกัน จัดการศึกษาร่วมกัน ทำให้เกิดการคาดการณ์ไปว่า กลุ่มกิจกรรมนักศึกษาเชื่อมกันไม่ได้ มองหลักการทำงานร่วมกันไม่ได้

วงสนทนาคุยกันอีกว่า ก่อนหน้านี้เคยมีกลุ่มกิจกรรมอิสระทำกิจกรรมเพื่อตั้งคำถามต่อเพื่อนนักศึกษา ต่อกิจกรรมกระแสของมหาวิทยาลัย เคยตื่นตัวโดยนักศึกษาปี 1 แต่ระยะหลังๆก็หายไป หรืออาจเป็นเพราะได้รับการอธิบาย ถูกข่มโดยกระแสในรั้วมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องจนทำให้คำถามต่างๆค่อยๆหายไป

“นักศึกษาเหล่านั้นเคยทำกิจกรรมตั้งคำถามกับกิจกรรมนักศึกษา ทั้งนี้สิ่งที่เขาเจอคือ การเรียนรู้ความคิดเห็นที่แตกต่าง เรียนรู้กับการคิดนอกกรอบ นอกกระแส แต่ก็ไม่มีพลังพอที่จะสร้างคำถามต่อ พวกเขายอมจำนนโดยเหตุผลของกระแสในรั้วมหาวิทยาลัย”

ความเชื่อเรื่อง กิจกรรม ซึ่งหมายถึงกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมนั้น มีวลิตติดปากกันว่า กิจกรรมไม่ยุ่ง มุ่งแต่เรียน มีผลต่อนักศึกษารุ่นใหม่ๆ ขณะเดียวกันรุ่นพี่ก่อนหน้านี้ก็ไม่ได้ถ่ายทอดความคิดต่อกับน้องๆเรื่องคุณค่าใหม่ในการทำกิจกรรมแบบใหม่ เพื่อสร้างกระแส สร้างประเด็นให้เกิดขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัย

“ทำไมน้องรุ่นต่อๆมาถึงอยากจะทำกิจกรรมในกระแส อาจเป็นเพราะพี่ๆ

ไม่ได้สร้างคุณค่ากิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมทางการเมืองมหาวิทยาลัย เป็นไปได้หรือไม่ที่เราสามารถหาจุดร่วมกันระหว่างนักศึกษา สร้างประเด็นการทำกิจกรรมแบบใหม่ มีพื้นที่กลางมากมายของกลุ่มกิจกรรม เราอาจมองข้ามองค์การนักศึกษาไปเลย แต่แท้ที่จริงเรามีองค์การนักศึกษาเป็นพื้นที่กลางไม่เนื่องจากองค์การในฐานะพื้นที่กลางไม่เห็นคุณค่าการทำกิจกรรมสังคม กิจกรรมการเมืองในมหาวิทยาลัย”

“ดังนั้นเราจะต้องสร้างพื้นที่กลางด้วยตัวเราเอง พื้นที่กลางของกลุ่มองค์กรที่เห็นคุณค่ากิจกรรมแบบใหม่ และเรามาคิดการเคลื่อนไหวหลายๆ รูปแบบ เราเคลื่อนไหวโดยโลกโซเชียล แต่ในโลกความจริงเราแทบไม่ได้ทำอะไรกันเลย การเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นเพียงแค่เสรีในการบ่น เราต้องคิดวิธีการใหม่ หรือเอาวิธีการเก่าๆ มาทำร่วมกัน”

อย่างไรก็ตาม วงสนทนา พบว่า ชั่วโม่งกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นปัญหาที่ทำให้นักศึกษาไม่คิดอยากทำกิจกรรม นอกเหนือกรอบของมหาวิทยาลัย สถานการณ์ปัจจุบันก็เลยมีแต่กิจกรรมในกระแส ทำให้เราเจ็บใจมาก ที่นักศึกษาไม่ทำกิจกรรมอะไรที่ตอบโจทย์ความเป็น

นักศึกษามากกว่านี้

“เราทำกิจกรรมแบบพวกเราก็คือพวกเรา พวกท่านก็คือพวกท่าน แล้วบานปลายจนกลายเป็นเรื่องความแตกแยกของกลุ่มนักกิจกรรมด้วยกันเอง ทำให้ขณะนี้เพื่อนนักศึกษาภูมิภาคต่างๆ ที่ตื่นตัวเรื่องการเมืองหลายกลุ่ม แต่ปัญหาคือจะต่อประสานกับเพื่อนนักศึกษา ปาดานีลำบาก ไม่เห็นช่องทางการต่อประสาน เพราะเราเองยังไม่คิดจะต่อประสานกันเองเลย”

มีบางคนสะท้อนว่า ก็เคยมีการต่อประสานระดับบุคคล แต่ทำไมระดับองค์กรปัจเจกไม่ยอมต่อประสานกันเอง ไปก่อนโดยไม่ต้องรออนุญาตนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยเชื่อมภายในกันให้เสร็จ แล้วค่อยไปต่อกับเพื่อนที่อื่นๆ และเอาเข้าจริงๆ แล้ว เราไม่รู้มาก่อนว่า บางครั้งเพื่อนที่อื่นๆ รู้เรื่องบ้านเรา มากกว่านักศึกษาตามกระแสในพื้นที่ ด้วยซ้ำ ซึ่งเป็นเรื่องน่าอายมาก ดังนั้นเราไม่จำเป็นต้องคาดหวังต่อการเป็นขบวนนักศึกษาเหมือนเดือนตุลาฯ แต่เราต้องเป็นนักศึกษาที่เคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่

ตอนท้ายของวงสนทนา เริ่มเห็นอะไรบางอย่าง ที่เป็นข้อเสนอ พวกเรา

สะท้อนกันว่า เราต้องสร้างให้มีโอกาสที่เพื่อนนักศึกษาคนอื่นๆ จะเริ่มขยับเป็น
แกนนอนร่วมกัน เพื่อตระหนักเรื่องสังคม เรื่องการเมือง เราอาจจะเริ่มจาก
ร่วมหนุนเสริมประเด็นของกันและกัน หรือหาประเด็นที่กระทบต่อนักศึกษาส่วน
ใหญ่ ที่มีความสนใจจากนักศึกษาส่วนใหญ่ เราต้องค้นหาประเด็นเช่นนี้ร่วมกัน
หรืออาจเริ่มต้นด้วยประเด็นที่ใกล้ตัวเพื่อนๆ นักศึกษาคนอื่นๆ แล้วขยายเป็น
ค่านิยมร่วมกัน แล้วทำกันอย่างต่อเนื่อง มองเห็นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งด้วย
แนวทางเช่นนี้ จะทำให้คุณค่าของกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมการเมืองมหา
ลัย ก็เกิดขึ้น

ดวงดาวแห่งศรัทธาอาจมีมากนัก และอาจเลือนลပ်ไปบ้างในบางครั้ง
บางครั้ง แต่คำคินนี้เริ่มมีแสงระยิบระยับที่ทะลุความมืดมิดของกระแส และนี่
คือเรื่องราวที่สะท้อนบรรยากาศกิจกรรมกรรมของ

ปัญญาชนที่กำลังประกายแสงขยับขยายให้เต็มท้องฟ้า ได้สักวันหนึ่ง...

ปัญญาชนบนเส้นด้าย

